

har lært af vores egne erfaringer op igennem alle årene. Man kan omvendt heller ikke påstå, at vi ikke har gjort fremskridt i levevis og velstand for de mange.

Mylderet af billeder trænger sig på. Vi har været igennem forfærdelige perioder, hvor diktatorer herskede, krige medførte ufattelige lidelser og millionvis af tab af menneskeliv, igen efterfulgt af en velstandsfremgang uden side-stykke i den vestlige verdens historie for slet ikke at tale om Vesteuropas, en velstandsfremgang koblet med frihed og demokrati, som i Danmark er værd at tænke på ikke mindst i det år, hvor vi fejrer 150-året for vores grundlov.

I det århundrede blev håbene for de millionvis af mennesker til virkelighed på den vestlige side af Berlinmuren gennem 50 år efter krigen, på den østlige side var det anderledes. Men til sidst, til sidst sejrede humanismen alligevel i vores del af verden.

Det er 10 år siden. Muren er væk. Den kolde krig er væk. Vi er i gang med at bygge et kæmpemæssigt projekt for et helt Europa, for et trygt Europa, for en hel befolkning, der for første gang nogen sinde kan begynde at samarbejde friere end før uden grænser på sig selv pålagt af andre.

Samtidig er der jo temmelig mange mennesker, som utvivlsomt tænker: Jo, det er rigtigt, men kan vi så få fred og frihed og demokrati for almindelige mennesker også i Kosovo, også på Balkan?

Jeg synes, der er ét holdepunkt, som giver svaret i dette århundrede. Da det endelig kom til stykket, tog vi os sammen i Europa i samarbejde med USA. Vi lukkede ikke øjnene for de ting, der skete rundt om os, fordi vi vidste, at det ville være at svigte dem, og det ville være at svigte os selv. Og tager vi et meget langt spring til vores eget lille smørhul, til vores eget lille land, når vi jo i grunden til samme resultat. I vores eget land kom vi også igennem. Vi fik bygget vores samfund op, fordi vi ville det, fordi vi satte os nogle klare mål, fordi vi ikke gav op, fordi vi ikke vendte ryggen til.

Jeg er helt overbevist om, at det netop er disse grundlæggende værdier, humanismen, fællesskabet, sammenholdet, værdier, der ikke gives kompromiser om, som hele tiden op igennem århundredet har været fundamentet for, at vores land kunne udvikle sig til det samfund, vi kender i dag, og en forudsætning for, at vores indsats i forhold til de fattige folk i verden og i

forhold til resten af Europa kunne få den styrke, den har i dag.

Derfor protesterede vi også, da krigen kom – i Ungarn i 1956, i Tjekkoslovakiet i 1968, og derfor protesterede vi også i Sydafrika i alle de år, hvor andre sagde: Lad være, det kan ikke nytte. Apartheid er kommet for at blive. Vi er oppe imod for stærke kræfter. Men de undertrykte gav jo ikke op, og de fleste herhjemme gav heller ikke op.

Sydafrika blev frit med en stemme til hver sort og hver hvid og hver farvet i øvrigt, og Nelson Mandela kom som præsident for sit regnbuefolk i det forgangne folketingsår og sagde tak til os, til Danmark, oven i købet tak til et land, som han regner blandt Sydafrikas bedste venner, egentlige venner. Det kan vi være ret stolte af. Det er det, jeg synes vi skal måles på, principperne om menneskelighed, om solidaritet og om sammenhold.

Historien har vist os, at det kan nytte, at vi kan gøre en forskel, at lande kan gøre en forskel, at vi internt i vores eget land kan gøre en forskel, hvis vi enes om det, hvis vi beslutter os for det.

Men så troede vi jo, at vi havde lagt det bag os for 50 år siden, dengang vores forældre og folkene sagde »aldrig mere«, og nu ser vi det så alligevel igen: massedeportationer i overfyldte togvogne, ufattelige lidelser, og kvinder og børn, der læsses på lastvogne i 20 km lange konvojer, sættes af et godt stykke før grænsen, så de lige kan nå i levende live at komme over på den anden side, unge mænd, der savnes eller er blevet slået ihjel, frygtelige lidelser, som rammer et helt folk.

De serbiske ledere er i færd med at tømme et helt land for deres eget folk. Det kan vi ikke bare vende ryggen til. Det må stoppes, og det skal stoppes for humanismens skyld og for vores egen skyld.

Jeg ved godt, at vi selvfølgelig alle sammen, også jeg og regeringen, har det tungt med, at vi i Danmark nu skal i gang med en militær indsats og er i gang med en militær indsats ved slutningen af dette århundrede, hvor vi har set så meget. Derfor skal og må det militære kort også altid være det sidste, der trækkes, og derfor har vi forud afprøvet alle de muligheder, der var, for at få en fredelig, forhandlet aftale, som vi alle sammen ønsker.

Alle tænkelige muligheder blev afprøvet i forhold til Milosevic og hans generaler. OSCE kunne ikke få lov at arbejde. Forhandlingsleder